

УДК 821 III 5 (4 Ук)5-4

ЕЛІТАРНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Тетяна Космеда

*Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України,
кафедра філософії і політології,
вул. Городецька, 26, Львів-6, 79006, Україна,
тел. (0322) 78 25 24*

Сьогодні простежуємо скерованість лінгвістичних досліджень на дискурсцентричну парадигму. Актуальною у зв'язку зі сказаним є проблема опису вишуканих дискурсів професійного спрямування, зокрема й педагогічного. Йдеться про елітарне мовлення викладачів вищої школи, його особливості, зокрема й у ракурсі використання типових дискурсивних слів. Констатується необхідність опису яскравих педагогічних дискурсів із метою з'ясування їх дієвості та можливості популяризації.

Ключові слова: дискурсцентрична наукова парадигма, педагогічне мовлення, педагогічний дискурс, дискурсивні слова, елітарне педагогічне мовлення.

На сучасному етапі розвитку мовознавчої науки лінгвістичні дослідження цілком слушно спрямовані не лише на антропоцентричну парадигму, але й на парадигму *дискурсцентричну*, що передбачає вивчення мови (мовлення) крізь специфіку її реалізації у відповідних текстах (дискурсах), що їх створюють люди у всій розмаїтості.

Звичайно, дискурслінгвістика, як видається, перебуває у стадії свого становлення, оскільки її метамова ще не сформована. Ведуться дискусії навіть щодо розуміння *дискурсу* як ключового поняття цієї галузі знань. Не викликає жодного сумніву важливість напрацювань щодо розробки методологічних засад дискурсцентричних досліджень, багатоаспектної класифікації типів текстів-дискурсів, зокрема й професійного спрямування, опису статусу дискурсивних слів і виразів, а також репрезентації лексикографічних портретів окремих дискурсивних слів, з'ясування особливостей їх прагматики, механізму її опису та ін. У методиці викладання дисциплін лінгвістичного циклу бракує розробок щодо підвищення комунікативної компетенції педагога в аспекті побудови і сприйняття дискурсу, щодо використання дискурсивних слів і виразів і под.

Зауважимо, що тексти спонтанного мовлення (дискурси) містять велику кількість так званих "маленьких слів", що їх ще називають "портикулами" (Т. Ніколаєва), структурними словами (В. Морковкін), дискурсивними словами (Ю. Апресян), словами-зв'язками і под. Ці короткі лексеми виконують різні функції. Вони слугують для скріплення фрагментів дискурсу (тексту) як "текстові конектори", смислового наголошення ("проміненності") того чи іншого слова або групи слів, можуть слугувати для творення відповідного ритму мовлення. Як зауважують науковці, семантика дискурсивних слів подібна до інтонаційної семантики, що породжує багатозначність, "невловимі" прагматичні смисли, а *найважливіше* – *здатність передавати найтонші модальні відтінки*. Функції, прагматику зазначених слів не завжди розуміють носії мови як рідної, а тим паче нерідної, оскільки на ці "маленькі" слова часто навіть не звертають жодної уваги, але саме вони можуть виконувати ключову смислотворчу функцію у тексті (дискурсі). Їх нерозуміння або

ігнорування може призводити до комунікативних невдач. Їх незнання погіршує рівень комунікативної компетенції мовців, заважає не лише сприймати факти духовної культури, але й повсякденне мовлення. Навпаки, їх цільове використання робить мовлення неповторним, передусім це стосується мовлення викладачів.

Зусилля російських мовознавців щодо розробки зазначеного напрямку увінчалися наявністю низки відповідних лексикографічних джерел [напр. див. 13 та ін.], а от українським мовознавцям у цьому ракурсі нагально потрібні напрацювання, оскільки у чинних глумачних словниках інформації щодо особливостей використання названих слів у різних дискурсах, щодо їх модальності відсутня, а викладачам-мовникам, на жаль, потрібно самотужки вирішувати проблеми щодо ліквідації цієї наукової і методичної прогалини.

У світлі сказаного наголосимо, що білою плямою мовознавства і педагогіки є сьогодні і важлива проблема опису елітарного (вишуканого) педагогічного дискурсу, практичний аналіз таких дискурсів, рекомендації щодо їх наслідування і вироблення, зокрема й у ракурсі використання дискурсивних слів. Отже, *мета* цієї наукової розвідки – вказати на деякі ознаки елітарного дискурсу видатних педагогів-науковців, наголосити на особливостях їхньої комунікативної компетенції, педагогічного стилю мовлення.

Але якою повинна бути ця комунікативна компетенція в ідеалі, яким повинно бути мовлення викладача? Щоб відповісти на ці запитання, очевидно, важливо вивчити мовлення педагогічної еліти, так званий елітарний педагогічний дискурс [Див, напр. 6, 8, 10, 11, 14, 15, 17].

В останні роки, як відомо, особливо актуалізувалася проблема опису мовлення окремої особистості, характеристика її мовної спроможності, мовної і комунікативної компетенції, мовленнєвої поведінки в цілому. Кожна людина володіє відповідною мовною спроможністю, що її розуміють як спосіб “зберігання” мовної системи у свідомості людини і спосіб відображення у мовній свідомості елементів цієї мовної системи, але таке відображення не відбувається миттєво, бо це тривалий процес, наслідок якого – узагальнені функціональні елементи мови [Див. 7].

Кожний дискурс породжується з певною метою і має конкретного адресата. Наявність мети й адресата не лише формують прагматику дискурсу, але й створюють ситуацію, при якій адекватний аналіз семантики кожного конкретного дискурсу є неможливий. Найбільш ефективною формою мовлення вважають діалогічне, до чого готує себе і на що налаштовує кожний педагог, хоча якщо зважати на мовлення внутрішнє, то з огляду на це науковці-викладачі поділяються на типи: ті, які належать, надають перевагу монологічній формі мисленнєво-мовленнєвої діяльності (хоч тут і має місце діалог із самим собою), і ті, які надають перевагу класичній діалогічній формі мисленнєво-мовленнєвої діяльності.

Сьогодні вже напрацьовані теоретичні питання, пов’язані із комунікативною компетенцією викладача, передусім з типовими для мовлення викладача жанрами, знання їх законів і прийомів у вигляді відповідних моделей, на створення яких і налаштований той чи той педагог, тому для елітного педагогічного мовлення обов’язковим є знання відповідного “репертуару” мовленнєвих жанрів та вдале їх використання щодо конкретних педагогічних ситуацій. Відомо, що “репертуар” педагогічних жанрів складають такі типи: пояснювальний монолог, навчально-педагогічний діалог; оцінювальні висловлювання, узагальнення, знайомство, привітання, інструктаж, коментарі, зауваження, похвала і под. За допомогою того чи іншого мовленнєвого жанру викладач пояснює, інформує, доводить, коментує, опитує, узагальнює, інструктує і под., *але найголовніше – спонукає, активізує* [Див., напр. 3].

У мовленні елітних викладачів виробляються улюблені моделі і прийоми, що дають змогу говорити про стиль мовлення, його стратегію і тактику. Лише елітарну мовну

особистість характеризує власний, неповторний стиль, свої стратегія і тактика, за ознаками яких викладача ідентифікують, навіть не називаючи його прізвища. Проте закономірно, що стиль викладача є синтезом різних стилів мовлення, зокрема таких, як розмовний, науковий, публіцистичний, так і офіційно-діловий, і навіть художній. Проте комбінації застосування цих стилів у межах конкретних комунікативних жанрів, що перетворюються у відповідні дискурси, є різними, що залежить від багатьох чинників, а насамперед від конкретної мовної особистості. Лише елітарна мовна особистість, яка займається викладацькою діяльністю, розуміє, що категорія спілкування – це теоретичний і методологічний ключ до пізнання сутності професії викладача. Проблема викладача вищої школи полягає передусім у тому, що йому необхідно вдало поєднати науковий і навчальний стилі. Важливо також зауважити, що склад внутрішніх правил побудови мовлення у кожній мові свій. Поетичний, риторичний, логічний і граматичний аспекти мовлення у кожній культурі також свої, а ці чинники також простежуються при аналізі мовленнєвої діяльності видатних педагогів-науковців.

Практика характеристики мовленнєвого портрета видатних учених і педагогів сьогодні є досить поширеною, але ще не розроблено критеріїв, за якими можна було б репрезентувати ці портрети. Наприклад, змоделювати такий портрет спробував Г. Мінчак, спроектувавши його на особистість М. Кочергана як гармонійну особистість. Г. Мінчак наголосив, що “у ньому приваблювало і приваблює все: зовнішність (елегантний, підтягнутий, спортивної постави, акуратний), вдумливі очі, якийсь особливий тембр голосу з гарними, ораторськими інтонаційними переливами, стримано-емоційна манера викладу, образність його мовлення, а головне – процес мислення, який розгортається перед слухачами, захоплює, торкаючись глибин свідомості, душі, серця...” [12, с. 9], проте хотілося б “побачити” і більш докладний мовленнєвий портрет педагога і науковця для наслідування його науково-педагогічних тактик і стратегій з аналізом конкретного мовленнєвого матеріалу, типових стильових рис.

В. Успенський є автором статті “Тетяна Михайлівна Ніколаєва як співбесідник” [14], де, власне, і йдеться про штрихи до мовленнєвого портрета науковця. Деякі властивості інтелекту видатних науковців залишаються незафіксованими, оскільки ці властивості розкриваються передусім у повсякденній комунікації, у приватних розмовах, тому їй потрібні такі описи мовленнєвих креативних особистостей сучасності, передусім викладачів вищої школи, мовлення яких називаємо елітарним, вишуканим. Як зауважує В. Успенський, Т. Ніколаєва завжди прагне донести до свого співбесідника власну думку у максимально ясній формі, вона володіє умінням характеризувати відповідне явище “за допомогою лаконічної і часто неочікуваної формули” [14, с. 953], у повсякденному мовленні яскраво виражається її гумор, при цьому наводяться конкретні приклади. Є зауваги у В. Успенського і щодо особливостей використання дискурсивних слів у мовленні Т. Ніколаєвої. Це передусім *рос. пока (поки) і когда (коли)* [14, с. 957]. Йдеться про специфіку їх використання.

У спогадах про видатних людей завжди згадують своєрідність їх мовлення, оскільки специфіка індивідуальної комунікації, як зауважувалося, свідчить і про специфіку характеру людини, її схильності, уподобання, психологічний тип і под.

У Львівському національному університеті імені Івана Франка існує добра традиція вшановувати пам’ять видатних педагогів і діячів науки. Серед них і професор Є. Кретевиц, про якого І. Галенко зауважила: “Євген Володимирович працював багато й одержимо і дуже цінував ці риси у своїх колегах, аспірантах, студентах; він любив дискусії, цінував вияви сумніву, намагання відстояти певну думку...” [2, с. 15]. Свідченням того, що зазначені риси й справді були характерними для Є. Кретевица, є й інші спогади, зокрема

безпосередня вказівка на своєрідність мовлення, наявність власного мовленнєвого стилю, що базується передусім на використанні типових дискурсивних слів, що їх схарактеризував М. Феллер, так і назвавши свою публікацію – “И да, и нет”. “И так, и так” [15, с. 26], наголосивши, що саме ці фрази Є. Кротеви́ча найбільше запам’ятали його учні, слухачі. Наводиться фрагмент живого мовлення, діалогу викладача зі студентами-першокурсниками під час лекції, порівн.: “*Выступает ли предложение как законченная мысль?*” Євген Володимирович зупиняється. Мовчки примружує очі і наче схиляється до аудиторії. Ми міркуємо: “*Да. Конечно*”. Євген Володимирович задоволено посміхається: “*И да, и нет. Да, потому что...*”. Студенти народ хитрий. Через кілька тижнів ми вже одразу відповідали: “*И да, и нет*” і чули запитання: “*А почему?*” [15, с. 27]. М. Феллер наголошує, що використання саме такої фрази, яка давала можливість думати, сумніватися, що було особливо значущим у той час, коли у державі процвітав тоталітаризм, категоричні, однозначні рішення, оце “*и да, и нет*” містило величезний виховний і науковий потенціал, “учило, що немає одноколірних явищ, що в усьому виявляють себе різні тенденції. І ніби в унісон з Євгеном Володимировичем його молодший колега Віктор Олександрович Іцкович запитував: “*А что сказал бы по этому поводу Щерба? А Шахматов? А Пешиковский?*” [15, с. 27].

Проте, як зауважує М. Феллер, “*И да, и нет*” мало у Євгена Володимировича ще один варіант: “*И так, и так*”. Саме за ці слова висловлює М. Феллер вдячність своєму вчителю, оскільки вони виховали його як ученого.

Використання дискурсивних слів у фразі, що поєднує одночасно ствердження і заперечення (*і так, і ні*) або повтор стверджувальних часток (*і так, і так*), містить ще й прагматику сумніву, викликає прагнення шукати істину, перевіряти свої міркування, бачити альтернативу, розуміти, що усе може мати кілька аспектів, однозначного у житті, особливо у науці, практично нічого немає. Ці вислови можна вважати синонімічними. У мовленні викладача їх використання є дуже доречним.

Отже, *і так, і ні* слід тлумачити так: вживається для вираження того, що відповідну ознаку, дію, факт, що є у довіллі, можна піддати сумніву, висловлюється невпевненість у вірогідності висловленого, його заперечення; *і так, і так* вживається і для вираження сумніву без категоричного заперечення того, про що йшлося, як вказівка на передбачувану, можливу альтернативу.

Із вуст в уста педагоги-науковці Львівського національного університету імені Івана Франка передають оповіді щодо вдалих дискурсивних висловів А. Чичеріна, що були тактичним елементом його педагогічної діяльності. Коли студент не міг відповісти на питання, через те, що не прочитав той чи той художній текст, на занятті або навіть на іспиті зі світової літератури, професор любив зауважувати: “*Як я Вам заздрю. У Вас попереду зустріч із таким чудовим твором, як... Вас чекає справжня насолода першої зустрічі з цим неповторним твором світової скарбниці*”. Як зауважували колишні студенти професора, а нині викладачі вищої школи, такі фрази й справді були дуже важливими. Вони спонукали студентів до активної діяльності і ліквідації відповідних прогалин. Про професора і його фрази ходили легенди.

Інший цікавий вираз, що характерний для педагогічного стилю мовлення О. Потебні, очевидно, також входив до тактичного арсеналу його педагогічно-мовленнєвої діяльності. У разі, коли необхідно було оцінити студента, що погано відповідав, як згадують сучасники дослідника, Олександр Опанасович застосовував вишуканість непрямой комунікації і зауважував щось подібне до: “*Якщо Вам випаде кому-небудь розповісти те, що Ви мені ційно виклали, то, будь ласка, не говоріть, що так Вас учив Потебня*” [17, с. 127].

Прийом непрямої комунікації застосовував, за словами професора І. Кочан, і М. Шкільник, якого дуже гнітили “слабкі” відповіді, він ніколи не дозволяв собі сварити студентів, кричати на них, у чомусь їх звинувачувати, надмірно вичитувати їм нотації. Він тільки говорив: *“Слухайте, на жаль, ми не маємо запасних деталей. Не вкорочуйте мені життя”*.

Про вишуканість непрямої комунікації досить докладно і переконливо писав великий Учитель І. Франко, характеризує особливості комунікативної поведінки галицьких селян, на щастя, це є і мовленнєвою особливістю елітарного мовлення українських викладачів вищої школи – так зване *oratio obliqua*, або непряма комунікація. Інтелігенція часів І. Франка, як зауважує письменник, так говорити не вміла.

Непрямий (небуквальний) комунікативний акт характеризується тим, що в процесі його реалізації простежується протистояння ілокутивних сил: та ілокутивна сила, що характерна для висловлювання і не залежить від контексту використання, зіштовхується з тією, що її мовець вкладає саме в це висловлювання, сподіваючись спонукати адресата прийняти і зрозуміти його справжній комунікативний намір. За Дж. Остіном, як відомо, під ілокутивною силою розуміють значення висловлювання. Це, власне, вказівка на те, як слід сприймати висловлювання. Залучення контексту, знання конститутивних правил і прагматичних принципів (передусім принципу кооперації) дає змогу вирахувати імплікатуру смислу – імпліцитний, прихований смисл висловленого.

Порівняно нещодавно (2006 р.) вийшла монографія відомого російського мовознавця В. Демет'єва “Непряма комунікація”, де в межах теорії непрямої комунікації проаналізовано різні комунікативно-мовленнєві і мовні явища. На матеріалі низки європейських мов зазначений автор будує багатоаспектну модель непрямої комунікації. На думку В. Демет'єва, непряма комунікація – це *“комунікація, що ускладнена змістовно, у якій розуміння висловлювання відображає смисли, що не містяться власне у висловлюванні, і вимагає додаткових інтерпретативних зусиль з боку адресата”* [5, с. 5]. Іншими словами, непряма комунікація – це імпліцитність як один із засобів трансформації змісту тексту-дискурсу, що зреалізовується через такі стилістичні засоби, як евфемізми, непрямі комунікативні акти, деякі тропи, іронічні висловлювання і под. Власне, непрямі комунікативні акти передусім і має на увазі І. Франко. коли пише: *“... вони (галицькі селяни – Т. К.) навіть формально уникають висловлювати які-будь питання. Не скаже: чи цілий тут у вас міст на ріці, а покладе питання в oratio obliqua: не знати чи буде цілий міст на ріці. Коли мова про пригоди якогось постороннього чоловіка, а один із розмовників хоче знати, чи присутній тут його кум знався з тим, про кого оповідає, то ніколи не запитає просто: “А ви знали його?” Се була би нечемність. Він скаже своє запитання в іншій формі: “О, та ж ви, певно, з ним ходили і не одно від нього чували”* [16, с. 9]. Аналіз комунікативної поведінки, що його здійснює І. Франко, засвідчує, що галицькі селяни у своєму мовленні підсвідомо керуються основними законами комунікації, що налаштовані на позитив, зокрема закон дзеркального розвитку спілкування. Саме такий підхід характерний і для елітарного науково-педагогічного дискурсу науковців-викладачів.

Отже, перед вищою школою, безперечно, ставляться нові завдання, серед яких і формування високого рівня комунікативної компетенції спеціаліста – викладача вищого навчального закладу, хоча не менш важливою є й проблема формування комунікативної компетенції вчителя середньої школи, а для цього передусім необхідно ввести у навчальні плани відповідні нормативні і спеціальні курси, як-от: “Риторика”, “Міжкультурна комунікація”, “Теорія і практика комунікації”, “Педагогічна риторика” і под.

В Україні сьогодні з'являються наукові праці з педагогіки, в яких актуалізується проблема підвищення рівня комунікативної спроможності викладачів, їхньої риторичної

компетенції, володіння педагогічними жанрами, стратегіями і тактиками. Погодимось із Н. Голуб, що “подальшого вивчення і дослідження потребують питання особливостей мовлення носіїв елітарного типу української мовленнєвої культури, методики дослідження і навчання жанрів мовлення вчителя, бар’єри спілкування, питання мовної агресії та засоби гармонізації професійного й міжособистісного спілкування тощо” [4, с. 29].

Опис типових і нетипових педагогічних комунікативних стратегій і тактик – це ще одна біла пляма сучасної гуманітарної науки, хоча й мають місце окремі дослідження. Одним із засобів ліквідації цієї проблеми є вивчення мовленнєвої діяльності видатних педагогів сучасності, а також ретроспективне дослідження [Див. 9] “живого” мовлення педагогів і науковців минулого, зокрема і в проекції на специфіку функціонування дискурсивних слів.

1. *Ажеев К.* Человек Говорящий: Вклад лингвистики в гуманитарные науки / Пер. франц. Б. П. Нарумова. [Изд. 2-е, стереотипное]. М., 2006.

2. *Галенко І. Г.* Професор Є. В. Кротевич у пам’яті колег і учнів // Язык. Культура. Взаимопонимание: Материалы Международной научной конференции / Т. А. Космеда (ред.). Львов, 1997. С. 14-16.

3. *Голуб Н. Б.* Риторика у вищій школі. Черкаси, 2008.

4. *Голуб Н. Б.* Теоретико-методичні засади навчання риторики у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис... д. пед. наук.: 13.00.02 / Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2009.

5. *Дементьев В. В.* Непрямая коммуникация. М., 2006. 376 с.

6. *Космеда Т.* Комунікативна компетенція Івана Франка: міжкультурні, інтерперсональні, риторичні виміри. Львів, 2006.

7. *Космеда Т.* Мовна спроможність, комунікативна компетенція, мовна особистість як проблемні питання сучасного українського мовознавства // Лінгвістична палітра: Зб. наук. праць з актуальних проблем лінгвістики / За заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко. Харків, 2009. С. 129-140.

8. *Космеда Т.* Науковий доробок А. Загнітка в аспекті інтертекстуальності // Функціонально-комунікативні аспекти граматики і тексту / Зб. наук. пр., присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, академіка АН ВШ України, завідувача кафедри української мови ДонНУ Загнітка Анатолія Панасовича. Донецьк, 2004. С. 10–15.

9. *Космеда Т.* Ретроспекція як методологічна основа дослідження “живого” мовлення Івана Франка // Мовознавство. № 6. 2008 а. С. 28-33.

10. *Космеда Т.* Типові дискурсивні слова як показник комунікативної компетенції мовної особистості (на прикладі аналізу “живого” мовлення І. Франка) // Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 17. / Укл.: Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. Донецьк, 2008б. С. 206-210.

11. *Космеда Т.* Дискурсивні слова як центр комунікативної стратегії вченого і педагога у проекції на мовну особистість А. П. Загнітка // Лінгвістичні студії: зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. Донецьк, 2010. Вип. 20: На честь 55-річчя проф. А. П. Загнітка. С. 205-210.

12. *Мінчак Г. Б.* Короткі нотатки про велике життя // Мова. Людина. Світ: До 70-річчя професора М. Кочергана: Зб. наук. статей / О. О. Тараненко (ред.). К., 2006. С. 3-17.

13. Объяснительный словарь русского языка: Структурные слова: предлоги, союзы, частицы, междометия, вводные слова, местоимения, числительные, связочные глаголы / В. В. Морковкин (ред.). [2-е изд., испр.]. М., 2002.

14. Успенский В. А. Татьяна Михайловна Николаева как собеседник // Язык. Личность. Текст: Сб. статей к 70-летию Т. М. Николаевой. М., 2005. С. 953-957.
15. Феллер М. Д. "И да, и нет". "И так, и так" // Язык. Культура. Взаимопонимание: Материалы Международной научной конференции / Т. А. Космеда (ред.). Львов, 1997. С. 26-27.
16. Франко І. "Bel parlar gentil" // Франко Іван: Збір. творів: у 50 т. К., 1982. Т. 37. С. 5-20.
17. Франчук В. Ю. А. А. Потебня. М., 1986.

ELITISM OF PEDAGOGICAL DISCOURSE OF A HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT LECTURER

Tetiana Kosmeda

*Lviv State University of Internal Affairs,
Department of Philosophy and Politology,
Horodots'ka st. 26; Lviv-6, 79006,
phone: (0322) 78 25 24*

Nowadays linguistic studies are aimed at the discourse-centered paradigm. In view of this the problem of studying sophisticated discourses of professionally oriented communication, pedagogical in particular, is very actual. Elite speech of higher educational establishment lecturers is meant, with all its peculiarities, namely the usage of typical discursive words. The necessity of the description of vivid pedagogical discourses with the aim of bringing to light their effectiveness and possible popularization is stated.

Key words: discourse-centered scientific paradigm, pedagogical speech, pedagogical discourse, discursive words.

ЭЛИТАРНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Татьяна Космеда

*Львовский государственный университет внутренних дел МВД Украины,
кафедра философии и политологии,
ул. Городоцкая, Львов-6, 79006, Украина,
тел. (0322) 78 25 24*

Сегодня прослеживаем направленность лингвистических исследований на дискурсоцентрическую парадигму. Актуальной в связи со сказанным является проблема описания изысканных дискурсов профессиональной направленности, в частности и педагогического. Речь идет об элитарной речи преподавателей высшей школы, ее особенностях, в частности и в ракурсе использования типичных дискурсивных слов. Констатируется необходимость описания ярких педагогических дискурсов с целью определения их действенности и возможности популяризации.

Ключевые слова: дискурсоцентрическая научная парадигма, педагогическая речь, педагогический дискурс, дискурсивные слова, элитарная педагогическая речь.

Стаття надійшла до редколегії 17.11. 2009
Прийнята до друку 20. 01. 2010